

אני יהודי בלב

'עשיתי מצווה ללא כוונה', 'כפו אותי לעשות מצווה' - האם זה נחשב למצווה? ואם עשיתי עבירה ללא כוונה, האם היא נחשבת לחטא? על ה'סטנדרט כפול' של היהדות בקשר לחשיבותה של הכוונה

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת ויקהל-פקודי

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: info@jewishinsights.org
בכדי להוריד מערכי שיעור נוספים, בקר באתר www.JewishInsights.org/he

©

Published and Copyright 2023 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500

5783 - 2023

וועדה מייעצת

הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפטו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - נפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שווייץ

ספרדית

תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית

תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז

פורטוגזית

תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

עימוד | מוסי וולוסוב

אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יסוצקי
אדמיניסטרציה | מענדל גרינברג

משרד השלוחים

י"ר הרב גדליה שמטוב
פיתוח הרב מנדי שמטוב

עורכים

הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג

עברית

עריכה לשונית | הרב זושא גרייזמאן
הגהה | הרב מנחם יילהלם

אנגלית

תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

3. א. השבת ובניית המשכן

בפרשתנו נצטוונו על השבת ועל בניית המשכן (מקור 1). בשל סמיכות הפרשיות למדו חכמים כי המלאכות האסורות בשבת מן התורה הן אותן המלאכות שנעשו בבניית המשכן.

נקודה נוספת: כאשר התורה מתארת את המלאכות שאמורות להיעשות במשכן, היא כותבת "מלאכת מחשבת". מכך לומדים חכמים שעל מנת שהפעולה תהיה אסורה, עליה להיות מלאכה מתוכננת מראש.

רוב הפוסקים אומרים שהדין הוא כך בכל האיסורים שבתורה, שאינו מתכוין – פטור. לאידך, המצוות אינן צריכות כוונה. וגם אינו מתכוין, מקיים את המצווה. (מקורות 2 ו-3)

שואל הרבי, מה ההבדל בין עבירות שצריכות כוונה על מנת להתחייב בהן, ומצוות שאינן זקוקות לכוונה כדי לצאת ידי חובתן?

6. ב. איכא מסתברא

לכאורה, הפרדת האדם מרוחניות אמורה להיות קלה יותר מאשר לחברו לרוחניות.

לפועל רואים אנו שמצווה נחשבת מצווה גם ללא כוונה, ואפילו בכפיה, כפי שמצינו שלמרות שרבי יוחנן הכריח את אחייניו לתת את הכסף לצדקה, זה נחשב להם לצדקה (מקור 4). יתירה מזו, קיום מצווה ללא ידיעה כלל, גם היא מצווה. כפי הדין שאדם שאיבד מטבע וזה הגיע לעני – זה נחשב לו לצדקה (מקור 5).

ולאידך, בנוגע לעבירה, הגם שברירת המחדל של העולם היא פירוד מאלוקות, כשהוא לא מתכוון, הוא פטור מעונש, וזה לא נחשב לאיסור.

ועל פי ביאור אדמו"ר הזקן בתניא שהעונש על עבירה הוא לפי ערך הפגם שהיא פעלה (מקור 6), מובן שהעובדה שכאן אין עונש מלמדת שאין פגם כלל.

12. ג. הצהרה שמשפיעה על כל היום

הרבי מסביר, שמכיון שבתחילת היום אדם אומר "מודה אני", זוהי הצהרת התקשרות לה' במשך כל היום, ולכן, כשהוא עושה מעשים טובים ללא כוונה במשך היום, יש בהם את הכוונה הכללית של תחילת היום.

כפי שרואים זאת בהלכה בדיני קידושין. שנתנית טבעת לאחר שיחה בעניני נישואין, נחשבת לקידושין. (מקור 7).

אך לאידך בנוגע לעבירה, כל זמן שאינו מכוון בפירוש לפעולה – אין זו עבירה, כי אין בפעולתו שום כוונה. ועוד, שעל ידי זה שבתחילת היום אמר "מודה אני", זוהי הצהרת כוונות הפוכה. וכשיש כוונה הפוכה, כולם מודים שהמעשה לא תקף אפילו במצוות. (מקור 8).

גם יהודי שלא אמר 'מודה אני', קיים אצלו הרצון הפנימי לעשות טוב, ולכן גם כשהוא עושה מצווה ללא כוונה, לאמיתו של דבר זה נובע מהכוונה הפנימית שיש בכל יהודי, ולכן זה נחשב למצווה.

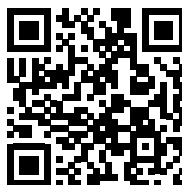
פתיחה

משה רבינו ציווה את בני ישראל שתי מצוות חשובות ביותר: השבת והמשכן. מסמיכות הפרשיות למדו חכמים כמה וכמה הלכות. בשיחה זו, חוקר הרבי את החילוק המהותי בין קיום מצוות, לעשיית עבירות, חס ושלום, בנוגע למחשבה שמאחורי המעשה. שיעור על מחשבה ועשייה, ועל אמונה שמשפיעה על כל היום.

השיעור לפרשת ויקהל-פקודי

משיחת יום א' פ' וארא, כ"ד טבת, ה'תשכ"ג
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם כרך ל"ו עמ' 40 ועמ' 44-49

[לשמיעת השיחה:](#)

א. השבת ובניית המשכן

שלושים ותשע מלאכות שבת

מקור 1 ספר שמות, ויקהל פרק ל"ה

הציווי על השבת:

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם. שִׁשֶּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְתוֹן לַה' כָּל הַעֲשֶׂה בּו מְלָאכָה יוֹמָת. לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת.

תלמיד
עמ' 3

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר. קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה' כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיֵאֵה אֶת תְּרוּמַת ה' זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת.

הציווי על המשכן:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קְרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה. וַיְמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחֻקָּמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה. וְלַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנַחֲשֶׁת. וּבְחַרְשֵׁת אֲבֹן לְמִלֵּאת וּבְחַרְשֵׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל מְלָאכַת מַחֲשָׁבֹת.

בשל סמיכות פרשיות המשכן והשבת הנמצאות בפרשתנו, למדו החכמים כי המלאכות האסורות בשבת מן התורה הן אותן המלאכות שנעשו בבניית המשכן.

כאשר הקב"ה ציווה על עם ישראל לבנות לו משכן, הם הוזקקו לבצע שלושים ותשע מלאכות שונות. מיד לאחר הציווי על המשכן, אמר להם הקב"ה – "ואת שבתותי תשמורו", כדי להורות שלמרות שראוי לעסוק בהקמת המשכן וזו מצווה גדולה ביותר – קדושת השבת גדולה יותר.

חז"ל למדו מכך, שאותן שלושים ותשע המלאכות, כגון: זריעה, קצירה, הוצאה מרשות לרשות, הן המלאכות אותן אסור לנו לעשות בשבת.

"מלאכת מחשבת אסרה תורה"

כאשר התורה מתארת את המלאכות שאמורות להיעשות במשכן, היא כותבת את המילים – "מלאכת מחשבת". הכוונה היא בפשטות, שפעולות הבניה והיצירה של המשכן היו צריכות להיות מדויקות ומחושבות עד לפרט הקטן ביותר, ובוודאי שאין לעשותן בדרך אגב, בלי כוונה או בטעות.

מכך לומדים חכמים דבר נוסף בנוגע להלכות שבת. על מנת שהפעולה שהאדם עושה תהיה אסורה, עליה להיות "מלאכת מחשבת", מלאכה מתוכננת מראש. זאת אומרת: כאשר אדם עושה מעשה אסור בשבת בכוונת מכוון, רק אז הוא מחויב באיסור שבת. מלאכה שנעשית בטעות, כגון, אדם המהלך בדרך בשבת, במקום שיש סבירות שיתלשו עשבים בהליכתו, אך אין הדבר ודאי שייתלשו. תלישת העשבים כשלעצמה היא מלאכת קוצר, אך כיוון שאין בכוונתו של ההולך בדרך לתלישת העשבים, וגם אין הדבר וודאי שיתלשו עשבים, הרי זה נחשב 'דבר שאינו מתכוון'. זאת לא מלאכת מחשבת כי היא נעשתה בחוסר כוונה.

<< הרבי

האם עבירות מצריכות כוונה

בענין הפטור של אינו מתכוון, ישנה מחלוקת הפוסקים: לדעת בעל השאלות¹ "אינו מתכוון - פטור" רק במלאכות שבת, כי בשבת הדין הוא² "מלאכת מחשבת אסרה תורה" (התורה אסרה רק מלאכה שנעשתה מתוך מחשבה), ואינו מתכוין אינו "מלאכת מחשבת"³; מה שאין כן בשאר איסורים, גם באם אינו מתכוין - כשכוונתו בפעולתו אינה לעשות את המלאכה שאסרה תורה - חייב. אבל לדעת רוב הפוסקים גם בשאר איסורים אדם שאינו מתכוון - פטור.

לתלמיד
עמ' 3

אכן בהלכות שבת יש לימוד מיוחד מלשון התורה, שהמלאכה צריכה להיות מחושבת כמו במשכן, אך רוב הפוסקים סוברים, שגם בשאר איסורי התורה הדין דומה, ורק מי שעשה מעשה בכוונת מכוון זה נחשב לעבירה. אך מי שלא התכוון לכך, ועשה את המעשה בטעות - פטור.

האם מצוות מצריכות כוונה

בנוגע למצוות ישנה מחלוקת אם מצוות צריכות כוונה או אין צריכות כוונה⁴, והדין הוא (לפי כמה פוסקים)⁵ שכמה סוגי מצוות אין צריכות כוונה⁶, והיינו, שהעושה אותם בדרך ממילא, ללא כוונה לקיים את המצווה⁷ - ויתירה מזו: (בכמה מצוות) אפילו אם כופים אדם מישראל לקיים את המצווה - יצא⁸.

מקור 2 שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, אורח חיים, סימן ס' סעיף ה'

כָּל הַמְצוֹת צְרִיכוֹת כּוּוֹנָה לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה בְּעִשְׂיֵית אוֹתָהּ מְצוּנָה. וְאִם עֲשָׂאָה בְּלֹא כּוּוֹנָה לְצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ, אֶלָּא כְּמַתְעַסֵּק בְּעֵלְמָא, אוּ לְכוּוֹנָה אַחֲרָת, וְלֹא לְשֵׁם אוֹתָהּ מְצוּנָה, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ מִן הַתּוֹרָה.

לתלמיד
עמ' 4

וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁמְצוֹת אֵין צְרִיכוֹת כּוּוֹנָה וְאִף הַמְתַּעַסֵּק יֵצֵא בְּדֵיעֵבֵד.

מקור 3 שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, אורח חיים, סימן תע"ה סעיף כ"ח

אֶכָּל מְצָה בְּלֹא כּוּוֹנָה, שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּוִין לְצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאֶכֶּלָהּ זוֹ, יֵצֵא... וְלִפְיֵכֶךְ אֶפִּילוֹ לֹא רָצָה לְאֶכֶּל מְצָה, וְכִפְאוּהוּ נְכָרִים אוּ לְסֻטִים לְאוֹכְלָהּ, יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאֶכֶּלָהּ זוֹ, כִּינֵן שְׁבַעַל כְּרָחוּ נִהְנָה מִמֶּנָּה גּוֹפּוֹ.

לתלמיד
עמ' 4

(1) שאילתא קה.
(2) ביצה יג, סעי' ב. וש"נ.
(3) תוד"ה תלמוד - שבת קי, ב.
(4) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ה. ביאור הפלוגתא ע"פ חסידות - ראה עטרת ראש בסופו.
(5) עיין ג"כ בהמסומן בשדי חמד כללים מע' מ' כלל סא ואילך.
(6) שמזה מובן שגם סוגי המצוות שצריכות כוונה, אין זה הצורך מפני היותם מצוה (שהרי בזה כל המצוות שוות), כ"א מפני ענין מיוחד להם שאינו במצוה סתם.
(7) ראה בשו"ע אדה"ז (שם) דאין צריכות כוונה כולל "בלא כוונה לצאת י"ח אלא כמתעסק בעלמא או לכוונה אחרת ולא לשם אותה מצוה".
(8) שו"ע אדה"ז שם סתע"ה סכ"ה.

(1) שאילתא קה.
(2) ביצה יג, סעי' ב. וש"נ.
(3) תוד"ה תלמוד - שבת קי, ב.
(4) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ה. ביאור הפלוגתא ע"פ חסידות - ראה עטרת ראש בסופו.
(5) עיין ג"כ בהמסומן בשדי חמד כללים מע' מ' כלל סא ואילך.
(6) שמזה מובן שגם סוגי המצוות שצריכות כוונה, אין זה הצורך מפני היותם מצוה (שהרי בזה כל המצוות שוות), כ"א מפני ענין מיוחד להם שאינו במצוה סתם.
(7) ראה בשו"ע אדה"ז (שם) דאין צריכות כוונה כולל "בלא כוונה לצאת י"ח אלא כמתעסק בעלמא או לכוונה אחרת ולא לשם אותה מצוה".
(8) שו"ע אדה"ז שם סתע"ה סכ"ה.

<< הרבי

והיינו, שבנוגע לכוונה ישנו חילוק בין מצווה לעבירה: בעבירות - "אינו מתכוין" (אפילו על הפעולה) אינו עובר על איסור כלל, ובמצוות, גם כשעושה אותן ללא כוונה, הרי הוא יוצא ידי חובת המצווה.

לחמיד
עמ' 4

ב. איפכא מסתברא

<< הרבי

הפרדת האדם מרוחניות אמורה להיות קלה יותר מאשר לחברו לרוחניות!

וצריך ביאור: מהו טעם החילוק? ואדרבה, לכאורה איפכא מסתברא [= ההפך מסתבר]:

לתלמיד
עמ' 5

ענין המצוות הוא - צוותא וחיבור⁹; פעולת המצווה היא - שהאדם המקיים את המצווה, והדבר הגשמי שבו מקיים את המצווה, נעשים קשורים עם הקב"ה. עבירה פועלת את ההיפך: על ידי עשיית עבירה נעשים האדם והדבר הגשמי בפירוד מאלוקות.

הדברים הגשמיים מצד עצמם (כולל - הגוף¹⁰ ונפש הבהמית) - קודם שנעשית בהם מצווה או עבירה - הם תחת ממשלת קליפת נוגה שבעולם הזה, שרובה ככולה רע¹¹, כך שהם קרובים לרע יותר מאשר לטוב; ולכאורה, לפי זה היה צריך להיות קל יותר לעשות שהגשמיות תהיה דבר נפרד מאשר לפעול בה צוותא וחיבור לאלוקות. ואיך יתכן שכדי לפעול פירוד בהכרח שתהיה כוונה דווקא, ואילו צוותא וחיבור אפשר לפעול גם בלא כוונה?

האדם כפי שהוא בעולם הזה, הוא הרי יצור גשמי, עם אגו, תאוות וכן הלאה. לכאורה, ברירת המחדל שלו היא החיבור לגשמיות, משום שהחיבור לקדושה דורש מהאדם להתעלות מעצמו, להתבטל. ולכן, היה אמור להיות שבשביל לעשות עבירה לא צריך כוונה מיוחדת, ובשביל לעשות מצווה, ולהתחבר לקדושה, צריך כוונה. אך לפועל, אנו רואים שזה בדיוק הפוך!

מצווה מתקיימת גם בדרך כפיה

ואף על פי כן אומרים, שיכול להיות קיום מצווה ללא כוונה, ואפילו בדרך כפיה, וכמו במצות צדקה¹², כפי שמצינו ש"בני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי... עשינהו שקל מינייהו לצדקה" (היה כופן בדברים וגובה מהן צדקה)¹³.

מקור 4 תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף י' עמוד א' [מתורגם ומבואר ע"י הרב עדין אבן-ישראל]

מעשה בבני אחותו של רבן יוחנן בן זכאי, שראה עליהם בחלום שהם צריכים להפסיד במשך השנה שבע מאות דינרים, כפה אותם ולקח מהם ממון לצדקה. בסיום השנה נשארו אצלם שבעה עשר דינרים מאותם שבע מאות, שלא לקח מהם (הוא הצליח להתרים אותם ב- 683 דינרים, מתוך השבע מאות שהוא ראה בחלומו שהם אמורים להפסיד).

לתלמיד
עמ' 5

(9) ראה לקו"ת בחוקותי מוה, ג. מז, ב. ובכ"מ.
(10) ראה הערות אדנ"ע לתניא פ"ז (בס' קיצורים והערות לתניא ס"ע קטו).
(11) תניא שם.
(12) ראה גם פסחים ה, סע"א ואילך. וש"נ.
(13) ב"ב יו"ד, א (ובפרש"י).

(9) ראה לקו"ת בחוקותי מוה, ג. מז, ב. ובכ"מ.
(10) ראה הערות אדנ"ע לתניא פ"ז (בס' קיצורים והערות לתניא ס"ע קטו).
(11) תניא שם.

לתלמיד
עמ' 6

כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ עָרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁלַחוּ מִבֵּית הַקִּיֶּסֶר וְלָקְחוּ מֵהֶם שִׁבְעָה עֶשֶׂר דִּינָרִים (לְמַס). אָמַר לָהֶם רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אֵל תִּפְחָדוּ שְׂמָא יִקְחוּ מִכֶּם עוֹד, שִׁבְעָה עֶשֶׂר דִּינָרִים שְׁנִשְׂאָרוֹ אֶצְלָכֶם אוֹתָם לָקְחוּ מִכֶּם. אָמְרוּ לוֹ: מִנֵּיִן יוֹדֵעַ אַתָּה? אָמַר לָהֶם: חָלוּם רְאִיתִי עַלְיִכֶם, וְסִפֵּר לָהֶם אֵת חָלוּמוֹ.

רואים אנו כאן, שלמרות שרבי יוחנן הכריח את אחייניו לתת את הכסף לצדקה, והם לא עשו זאת עם כוונה לשם שמים, בכל זאת זה נחשב בשמים כאילו הם נתנו צדקה, והמלכות גבתה מהם רק שבעה עשר דינרים.

<< הרבי

מצווה מתקיימת גם ללא ידיעה!

ויתירה מזו: קיום מצות הצדקה יכול להיות שלא בידיעתו כלל - באופן ש"מאבד סלע מתוך ידו ומצאה עני והלך ונתפרנס בה"¹⁴ (כיון שבפועל "אתה החיית את נפש העני"¹⁵), ועל ידי זה נעשה צוותא וחיבור עם הקב"ה, בה בשעה שאין בזה מחשבה וכוונה, היינו, שזוהי פעולה גשמית ללא ענין רוחני כלל!

לתלמיד
עמ' 6

מקור 5 רש"י, ספר ויקרא פרק ה' פסוק י"ז

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, כִּי תִקְצַר קְצִירְךָ בְשָׂדְךָ וְשָׂכַחְתָּ עֲמֹר בַּשָּׂדֶה הַרִי הוּא אוֹמֵר לְמַעַן יִבְרַכְךָ וְגו' (דברים כד) - קָבַע הַכָּתוּב בְּרַכָּה לְמִי שֶׁבָּאת עַל יְדוֹ מְצִנָּה בְּלֹא יָדַע - אָמַר מַעֲתָהּ, הִיְתָה סֵלַע צְרוּרָה בְּכַנְפָיו וְנִפְלָה הֵימָנוּ וּמְצָאָהּ הָעֵנִי וְנִתְפָּרַס בָּהּ, הַרִי הַקָּב"ה קוֹבֵעַ לוֹ בְּרַכָּה.

לתלמיד
עמ' 6

כאן רואים אנו דבר עוד יותר גדול: המאבד אפילו לא יודע שכספו הגיע לעני, ובכל זאת זה נחשב לו לצדקה. רואים באופן ברור, שגם 'אינו מתכוון', נחשב לו למצווה!

<< הרבי

עבירה ללא כוונה איננה עבירה כלל!

ואילו בנוגע לעבירה שעל ידה נעשה פירוד מאלוקות - הנה אף שעניני העולם מצד עצמם הם באופן של פירוד מאלוקות, אף על פי כן, למרות שישנה פעולת המעשה בדבר גשמי, ויתירה מזו, בדבר חומרי, ועד לדבר האסור, הנה כיון שאינו מתכוין, הרי הוא פטור, ולא זו בלבד שפטור מעונש, אלא אין כאן דבר איסור כלל, ולא נעשה שום פגם.

לתלמיד
עמ' 6

(14) ת"כ ופרש"י ויקרא ה, יז. ספרי ופרש"י הצא כד, יט.
(15) ראה תנחומא משפטים טו.

מקור 6 ספר התניא, סוף פרק כ"ד, בהגהה [בשילוב ביאור "שיעורים בספר התניא"]

לתלמיד
עמ' 7

וּלְפִי עֶרֶךְ וְחִלּוּקֵי בְּחִינַת הַפְּגָם בְּנֶפֶשׁ וּבְשָׂרָא בְּעֲלִיוֹנִים, פְּגָם
הַמְתָּהוּהָ עַל-יְדֵי עֲבֵרָה אַחַת - שׁוֹנָה מֵהַפְּגָם הַמְתָּהוּהָ מֵעֲבֵרָה
אַחֶרֶת, כִּי הֵם חִלּוּקֵי בְּחִינּוֹת הַמִּירוּק וְהַעוֹנֵשׁ בְּגִיהוֹנָם אוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה - הַיְסוּרִים שְׂאֵדָם סוֹבֵל בְּגִיהוֹנָם אוֹ בְּעוֹלָם-הַזֶּה, הַמֵּיֶעֱדִים
לְנִקּוֹת אֶת נֶפֶשׁוֹ - לְכָל עוֹן וְחַטָּא עֲנֵשׁ מִיַּחַד.

וּמִטְרַת הָעוֹנֵשִׁים הֵם: לְמַרְק וּלְהַעֲבִיר הַלְכָלוֹךְ וְהַפְּגָם שְׁנַעֲשׂוּ בְּנֶפֶשׁ
וּבְשָׂרָא.

אדמו"ר הזקן מסביר בתניא שאין כל העבירות שוות. ישנן עבירות שפוגמות יותר בקשר של האדם עם הקב"ה ושאותן לוקח יותר זמן ומאמץ לנקות מאשר עבירות קלות יותר. נמצאנו למדים, שמידת העונש שניתנת על עבירה מגלה גם כמה חמור הפגם שנעשה על ידי אותה עבירה. ובאם 'אינו מתכוין – פטור', מוכרחים לומר שלא נעשה כאן שום פגם. משום שאם היה פגם, בוודאי היה צריך להיות עונש מסוים בשביל לנקות אותו.

<< הרבי

כמובן מדברי אדמו"ר הזקן בתניא¹⁶ שהעונש הוא לפי ערך הפגם, ואם כן, כיון שאין עונש, הרי זו הוכחה שאין פגם כלל, כי, אילו היה איזה פגם, היה צריך להיות על כל פנים עונש קל.

ולכאורה - איפכא מסתברא!

לתלמיד
עמ' 7

ג. הצהרה שמשפיעה על כל היום

<< הרבי

תפילת מודה אני

כיון שבתחילת היום, מקשר כל אחד ואחת מישראל את עצמו עם הקב"ה, על ידי אמירת "מודה אני" וכדומה¹⁷ - הנה על ידי זה מקושר הוא עם הקב"ה על כל היום, ולכן, אפילו אם בפועל לאחרי זה (בפעולות פרטיות) אינו מכוון לעשות את המצווה, מכל מקום יש בפעולת המצווה החיבור עם אלוקות שבהתחלת היום (ועל דרך שבקידושין, אם "עסוקין באותו ענין", והאיש נותן לאשה פרוטה מבלי לומר שנותן לה לשם קידושין - הרי היא מקודשת לו¹⁸).

לתלמיד
עמ' 8

מקור 7 תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף ו' עמוד א'

הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאֵשֶׁה עַל עֵסְקֵי גִיטָה וְקִידוּשֵׁיהָ וְנָתַן לָהּ גִיטָה וְקִידוּשֵׁיהָ וְלֹא פִירַשׁ, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר דִּי... אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל וְהוּא שְׁעָסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין.

לתלמיד
עמ' 8

עסקי גיטין וקידושין חשובים וקריטיים מאוד, ולכן דרשו חז"ל שהכול יהיה בצורה הברורה ביותר שיש, שלא תשאיר מקום לשום אי-הבנות. כאן התלמוד מתאר מקרה מעניין: אם איש ואישה דיברו על נישואין, ולאחר מכן בא הגבר ונתן טבעת לאישה מבלי לומר מילה, נחשבת נתינת הטבעת לקידושין, משום ששיחתם הוכיחה שזו הייתה כוונתם.

מכך לומד הרבי על תפילת "מודה אני". כאשר אדם מתחיל את היום עם הצהרה של קשר עם הקב"ה, זה מלמד שכל מעשיו הטובים במשך היום הם בשביל עניני מצווה. כמו אותו גבר שנתן לאישה טבעת, לאחר שקודם דיברו על הנושא והוא הביע את רצונו לקשור את חייו עימה.

<< הרבי

הצהרה מסכלת

אלא שכן הוא רק בנוגע למצוות. מה שאין כן בנוגע לעבירה: כל זמן שאינו מכוון בפירוש לפעולה (שעל ידה עוברים איסור), "אינו מתכוון" - אין זו עבירה, כי א אין בפעולתו שום כוונה, נפש לגוף הפעולה¹⁹, שעל ידי זה תיעשה לעבירה; ב) יתירה מזו

לתלמיד
עמ' 8

17) וכפי שמאריך רבינו הזקן ש"זה כלל גדול .. כמ"ש (תהלים טז, ח) שויתיה ה' לנגדי תמיד, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול וכ"ו, ומסיים, ש"כשישים אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו (17) ורואה במעשיו .. מיד יגיע אליו היראה כו" - שזהו היסוד וההתחלה ("השכמת הבוקר") של כללות עבודת האדם (מהנחה בלתי מוגה). (18) קידושין ו, א. (19) ע"ד המבואר בדרכי"צ ריש מצות וידוי ותשובה (לה, ב).

18) וכפי שמאריך רבינו הזקן ש"זה כלל גדול .. כמ"ש (תהלים טז, ח) שויתיה ה' לנגדי תמיד, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול וכ"ו, ומסיים, ש"כשישים אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו

- על ידי זה שבתחילת היום אמר "מודה אני" וכדומה, יש לו (כל היום, בהעלם על כל פנים) כוונה שהיא להיפך מענין ה"עבירה". ועל דרך שהכל מודים (אפילו הדעות שמצוות אין צריכות כוונה) שאם יש לו בשעת המצווה כוונה הפכית, ומכוון בפירוש שלא לצאת, אינו יוצא ידי חובת מצווה זו²⁰, וכן הוא בנוגע לכוונה הפכית של עבירה.

מקור 8 שולחן ערוך אדמו"ר הזקן, אורח חיים סימן תפ"ט סעיף י"ב

שָׂאף לְהַאֲמִירִים שְׂמִצּוֹת אֵין צְרִיכוֹת כְּוֹנָה לְצֵאת בְּהֵן יְדֵי חוֹבָתוֹ
מְפֹל מְקוֹם פְּשָׁמְכוּיִן בְּפִירוֹשׁ שְׁלֵא לְצֵאת בְּהֵן יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּנִדְאֵי
אֵינוֹ יוֹצֵא בְּעַל כְּרָחוּ.

ההלכה היא, שאדם שעושה מעשה של מצווה, אבל מכוין בפירוש במחשבתו שהוא לא רוצה לצאת ידי חובה, הוא לא קיים את המצווה. כמו אותו אחד שמכריחים אותו לאכול מצה. באם הוא אכל ללא רצון טוב, רק משום שהכריחו אותו, הוא קיים את המצווה. כי מצוות לא צריכות כוונה. אך באם הוא מכוין במחשבתו בזמן שהוא אוכל את המצה, שהוא לא רוצה לצאת ידי חובה במצווה, את זה אי אפשר לבטל. הוא אכן לא יוצא ידי חובה.

לומד מכך הרבי לכיוון ההפוך. משום שהיהודי אמר 'מודה אני' בבוקר, זוהי הצהרה ברורה, שהוא רוצה להיות קשור לקביה. ולכן, באם במשך היום הוא עושה עבירה, יש לו כוונה שהוא לא רוצה לצאת ידי חובה בעבירה הזו. ולכן זה לא נחשב לעבירה.

<< הרבי

גם בלי מודה אני

אך עדיין צריך להבין: הדין שמצוות אין צריכות כוונה והדין שבעבירות אינו מתכוון פטור - ישנם בכל אחד ואחת מישראל, אפילו מי שלא עשה בתחילת היום פעולה כלשהי כדי לקשר עצמו עם הקב"ה, ואפילו לא אמר "מודה אני"²¹; מדוע גם בנוגע ליהודי כזה ישנו החילוק האמור בדין אינו מתכוון בין מצוות לעבירות?

אך האמת היא, שכל אחד ואחת מישראל, בפנימיות נפשו יש לו רצון לעשות טוב²². ואף שרצון זה הוא אצלו בהעלם - הרי הוא קשור גם עם עניניו שבפועל²³, ולכן הרי זה על דרך "עסוקין באותו ענין". ובדוגמת ועל דרך בקרבנות, שאפילו אם הכהנים אינם מכוונים את הכוונות שצריכות להיות בהקרבת הקרבנות, מכל מקום "לב בית דין מתנה עליהם"²⁴ - מצד ההתמסרות הפנימית של כל אחד ואחת לבית דין (ולפסק-דין שלהם), מהני תנאי בית דין וחשיב כאילו הכהנים עצמם מכוונים²⁵.

20) שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט ס"ב.
21) ויתירה מזה: אפילו אם יש לו כוונה הפכית מ"שוית' ה' לנגדי תמיד" - כידוע תורת הבעש"ט (ראה תו"מ חכ"ו ס"ע 4. וש"נ) על הפסוק (ירמיה' כג, כד) "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'", שמפרש זה בניחותא: "אם יסתר איש במסתרים ואני", היינו, שהוא מציאות לעצמו, אזי "לא אראנו", כביכול, שדוחק רגלי השכינה (מהנחה בלתי מוגה).
22) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.
23) וכמוהו מהדין ברמב"ם שם שאמירתו "רוצה אני" (אף שהיא מצד האונס) מהני (מפני פנימיות רצונו; ולכן לא מהני האמירה באנסוהו לגרש שלא כדקין).

24) זבחים ו, ב. - וראה ברש"י שם ד"ה קרבנות: "ואפילו לא ידע השוחט מה הן". ויתור מזה בפיה"מ ריש זבחים (ובהרע"ב שם) דאפילו נשחטו שלא לשמן. וכבר הקשו ע"ז ממנחות (עב, ב). וראה פנים מאירות, חק נתן ועוד לזבחים. ואכ"מ.
25) והא דבכמה ענינים צריך שיאמר רוצה אני או שצ"ל לב ב"ד מתנה (ואין מספיק פנימיות רצונו) - זהו גדר ופרט נוסף בענינים אלה על שאר המצוות. ועד שישנם מצוות שכוונה גלו"י מעכבת גם בדיעבד (וכמו תפלה (ראה תו"מ חכ"ט ס"ע 47 ואילך. וש"נ)), ועד שישנם מצוות שכולם אך כוונה - חובות הלבבות.

ולכן מצוות אין צריכות כוונה, כי בכל אחד ואחת מישראל עשיית המצוה שלו היא בגדר "עסוקין באותו ענין", ובשעה שעושה מצוה, אפילו בלא כוונה²⁶, הרי בפנימיות רצונו מוסר הוא להקב"ה את גופו וחלקו בעולם, ונעשה אצלו צוותא וחיבור עם הקב"ה²⁷ - באופן של אירוסין, המביאים לאחרי זה לידי נישואין, ועד כמו שכתוב²⁸ "ביום ההוא גו' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי", בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

משיחת יום א' פ' וארא, כ"ד טבת, ה'תשכ"ג
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם כרך ל"ו ע' 40

27) וכדברי רבינו הזקן, בעל ההילולא (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפד נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון ועוד): יהודי אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מאלקות (מהנחה בלתי מוגה).
28) הושע (ב, יח), שזהו עילוי לגבי תחלת הנישואין שעז"נ "כי בועליך גו'" (ישעי' נד, ה. וראה שמו"ר ספ"ט 1), כי אם "ככלה בבית חמי" (כתובות עא, סע"ב).

26) כלומר: שעושה מעשה סתם, ללא כוונה, ובלבד שאין לו כוונה הפכית (להכעיס) במעשה פרטי זה (שאז אינו יוצא י"ח (כנ"ל ס"א), וכמו בקרבנות, שאם יש לו כוונה הפכית בעת הקרבת הקרבן, לא מהני הענין ד"לב ב"ד מתנה עליהם"), וזאת - אפילו אם בענין אחר יש לו כוונה הפכית (מהנחה בלתי מוגה).